

STINAPA INFORMEERT

EVENWICHT MOET ER WEL ZIJN!

Marcelo Werleman is een dynamische en pragmatische man. Hij is overtuigd van het praktisch nut van zijn ideeën, die bruisen van originaliteit. Zijn analytisch vermogen is goed ontwikkeld, zowel op zijn werkgebied als op het gebied van de natuur. Tenslotte is hij ook niet bang om een mening te geven die niet strookt met ieders belang. Maar toch apprecieert iedereen hem op Bonaire als 'Rubiano' (De Arubaan), de manager en eigenaar van "Caribbean Laundry Services". Vóór het interview echt begint neemt hij me trots mee naar een klein stukje terrein achter de laundry waar hij met afvalwater van de wasserette wat fruitbomen heeft laten groeien. Vroeger had hij daar bomen met mango's, zuurzak, mispels, guyaba enz., maar jammer genoeg vraten de prikichi's ze allemaal op. Nu concentreert hij zich op bananenbomen. Hij haalt de vruchten er af als ze nog groen zijn, anders eten de troepialen ze op. Het is wat meer werk, maar daar heeft hij weinig moeite mee. Toch laat hij wel wat kritiek horen; 'Weet je, er moet toch wel evenwicht zijn. Dat is ook een natuurwet. Vroeger aten mijn broers en ik allerlei gevogelte zoals de patrushu, de totolika, buladeifi (blauwduif). Die vingen we dan in een fuik en dan aten we ze gegrild of gebakken in een pannetje. Heerlijk, maar ik moet wel altijd snel zijn want anders roofden mijn broers de vangst, hahaha! Tegenwoordig is veel daarvan verboden geworden en de jeugd heeft er ook geen zin meer in. Wel jammer, want ik leerde veel van de natuur op die manier. En nu komen er ook teveel vogels omdat er niet meer op gejaagd wordt en dan bezorgen ze overlast.' De rondleiding gaat verder door zijn werkplaats waar hij veel apparaten heeft staan die hij zelf ontworpen heeft voor de specifieke behoeften van zijn wasserette. Hij kan alles zelf, loodgieten, lassen, noem maar op. Dat heeft hij geleerd in zijn jaren bij de Lago Raffinaderij op Aruba. Na de sluiting van de Lago in maart 1985 stelde zijn vrouw Florecita voor om een wasserette te beginnen op haar geboorte eiland Bonaire. Ze investeerden in wat apparatuur en openden hun eerste kleine wasserette in een deel van Cultimara supermarkt. Het liep als een trein en al gauw groeiden ze uit hun jasje en kwamen op hun huidige plek terecht, waar nu naast het personeel, een flink deel van de familie dagelijks meewerkt. Maar met de groei kwamen de problemen. Zijn wasserette verbruikt veel (duur) water, à Nafl 20,00 per kuub, en produceert ook veel vuil water, wat hem nog eens Nafl. 7,00 kost om te laten ophalen en te dumpen op de stortplaats. Hij heeft slapeloze nachten gehad van die problematiek; hij heeft het voor weinig geld willen overdoen aan betonblokken fabrieken, maar die hebben geen zin om het op te halen. Ook heeft hij aan de overheid voorgesteld het te schenken om zo kokospalmen langs de weg vanaf de luchthaven te besproeien, maar daar was ook al geen animo voor. Het is zonde want water is duur. Op het toekomstige rioleringssysteem mag hij ook al niet aansluiten en volledig zelf recyclen is weer te duur. Daarom experimenteert hij met andere zeepsoorten met weinig fosfaten, zodat hij ooit toch kan aansluiten op het riool. Een ander probleem is de brandstof. Nu gebruikt hij gasolie om stoom en heet water op te wekken, maar hij is al behoorlijk ver met een systeem om afgewerkte frituurolie van hotels en restaurants te verwerken. Dat is een 'groene' oplossing om oude olie niet in de bodem te laten verdwijnen en is schoner dan het verbranden van fossiele brandstoffen. Zijn advies aan de bewoners van Bonaire is om meer mee te werken aan het behoud van de natuur. 'Je tuin mag dan wel officieel bij je hek eindigen, maar wat is het voor moeite om even naar buiten te gaan en daar ook wat schoon te houden?'

Geschreven door Marcel Nahr

Wilt u reageren of meer informatie: STINAPA telefoon: 717- 8444, info@stinapa.org

NOS TA BIBA DI NATURALESA

Traha huntu na un desaroyo duradero pa Bonelru